

ברכה לסבא ליום הולדת 75

כתב יואב - 1988

כך שנים לפי הסדר
עם זריחה עוזבים ת'חדר,
וחוזרים בצהריים
למנוחה של שעתיים.

כוס קפה, עוגת גבינה
ויוצאים אל הגינה,
"ערב חדש", קוראים עיתון
כמה שיחות בטלפון.

ויש חורף של שיחות
ויש "מבט לחדשות",
ישראל או לבנון
סבא תמיד נרדם ראשון...

ולא נשכח את החוגים
לימודים וטיולים,
בקרוב עם כל המרץ
יחרשו כל חבל ארץ.

חשבו, כמה זה מרגש
כבר בן שבעים ועוד חמש,
נאחל לו רוב שנים
שיראה הרבה נינים.

שנות בריאות ועבודה
שנות שמחה ופעולה,
ועם סבתא בתמונה –
עד מאה ועשרים שנה!

בפולין הרחוקה
עוד לפני המלחמה,
נולד תינוק עליז, שמח
אדמדם וקצת קרח.
בעיניו היה נצנוץ,
ברור שעוד יהיה חלוץ.

כשגדל צמח לגובה,
הוא יצא לצ'נסטוחובה
שם למד קצת חקלאות
שיהיה לו לבריאיות.

ובשנת שלושים ושבע
כבר על הר וגבע,
ועם חברים קמצוץ
הקים פה יופי של קיבוץ!

הוא אכל זיתים ולפת
ועבד שנים ברפת,
ניחוח זבל של פרות
הוא שאף מלוא ראות.

יום-יום עם צאת הכוכבים
כשכולם כבר ישנים,
חלב פרות לתוך כדים
לא משחק של ילדים,
שכן היום עם מכונות
כל נכד רץ שם לבלות...

ואחרי המון עמל
הוא עבר אל המפעל,
שם מיד הבין עניין
והפך לתעשיין.

בינתיים בשמחה
הוא הקים פה משפחה,
לא לבד – ברור, בצוותא
הוא עשה את זה עם סבתא.

דברים על אבא בהגיעו לגבורות (ולא בחרוזים) / יואב

מרץ 1993

בשנה שנולד געשה כבר אירופה ואביב אותה השנה כבר בישר את העננות שתעיב על האנושיות שנים לא רבות לאחר מכן.

צאצא שלישי לאבא יונתן ואימא קריינה. בן ראשון אחרי שתי אחיותיו הבכירות, "צעצוע" חדש במשפחה.

אבא יונתן שמח בבנו, אף שכבד עליו עול הפרנסה, היה נד ממקום למקום ומפרנס את משפחתו – פעם בבית חרושת לבקבוקים ופעם בטחנת קמח מרוחקת.

כשהיה בן שלוש, וטרם החל ללמוד ב"חדר", פרצה המלחמה הגדולה ואירופה מלאה עשן ודם. העיירה, אשר ניצבה על גבול המזרח, ידעה ידיים רבות, ויהודיה פיתחו ושכללו את כושר ההסתגלות המפורסם שלהם – כל פעם פריץ אחר.

כשהיה בן שש, חלפה לה המלחמה האחת ופרצה אחרת מן המזרח, ברוסיה.

לנין הוציא אז את המניפסט הידוע "מדינה ומהפכה" והאו"ם עשה את צעדיו הראשונים – הוקם "חבר הלאומים".

כשמלאו לו עשר שנים גילה את הציונות, כשאותו הגדולה, חיה, ליוותה אותו בצעד בוטח אל קן "השומר הצעיר" בעיירה. תמונתו של הרצל, שנתלתה שם על הקיר, תלווה אותו עוד שנים רבות, ולא רק היא. שם שמע על קרב הגבורה של טרומפלדור בתל-חי, על התמנותו של וייצמן (ההוא...) לנשיא ההסתדרות הציונית, שאירעו זמן קצר קודם לכן. שם החלה ההכרה הציונית שתעצב אחר כך את אישיותו והגשמתו.

בעת שחגג בר-מצווה הייתה העלייה הרביעית לארץ-ישראל בעיצומה. ברוסיה התחזק המאבק בין סטלין לטרוצקי; בארץ נפתחה האוניברסיטה העברית; בפולין עלה לשלטון פולסודסקי המרושע.

בקצב מהיר צבר אבא ניסיון ואמון, ובטרם **מלאו לו 18** שנה כבר הדריך דורות של ציונים צעירים ו"הרביץ" בהם את תורת ההגשמה של "השומר הצעיר".

בשנה שנרצח ארלזרוב ובגרמניה עלה הצורך לשלטון (1933), **מלאו לו 20 שנים**. הוא כבר ידע אל-נכון שארץ ישראל היא מקומו. העברית בפיו כשפת אם, וכן גם הפולנית, הרוסית, הגרמנית והיידיש מהבית. ולפניו עוד שנים אחדות של הכשרה עצמית והכשרתם של אחרים להגשמה בארץ ישראל. באופן טבעי למדי הוא מתמנה לראש קן "השומר הצעיר". גאה וחרד לנוכח האחריות המוטלת על כתפיו. מודל למאות חניכי הקן, היודעים שהם רוצים להיות בדיוק כמוהו!

משהגיעה העת והוא בשל ומוכן, ומאחוריו תנופת הדרכה בהכשרה מטעם ברית התנועה הקיבוצית, יצא לדרך כשבכליו כרטיס לכיוון אחד. לפולין לא ישוב עוד עד שימלאו לו 77 שנים.

כאשר בארץ ישראל השתוללו מאורעות תרצ"ו והוועד הערבי העליון הכריז על "מרי אזרחי", בארצות הברית נבחר רוזבלט, ובבריטניה החליף ג'ורג' השישי את ג'ורג' החמישי, שהלך לעולמו, עשה אבא את ההכנות לעלייה על הקרקע בג'וערה. בינתיים התמחה בסגירת ארגזי תפוזים בפרדסי חדרה, והגיע למיומנות עילאית שנודעה ברחבי המושבה והסביבה... ניסיונו מהקן בקרמניץ עמד לו גם בחדרה, כאשר בימים בהם לא הייתה עבודה, היה מדריך בתנועה בחדרה. בצל הטלת חוקי נירנברג בגרמניה ומשפטי הראווה של הבולשביקים ברוסיה,

לא התקשה לשכנע את המשוכנעים בין חניכיו בחדרה. הוא למד שהאקדח הוא מידידיו הטובים של החלוץ בארץ ישראל, ולמד מורס, מה שלימים יהיה מקצועו הצבאי. עם העלייה לקרקע רכש לו אבא עוד פרנסות רבות אחרות: עגלון, רועה, חצרן, רפתן, שומר ואחרות, בהן עוד נתמקד בהמשך.

בעת ההתקפה הגדולה על משמר העמק היה המושיע שהעביר את הידיעה במהירות האור אל שריד ומשם אל כוחות המגן שיצאו לסייע. בלילות ירי אחרים דיווח מג'וערה לכוחות ההגנה על האירועים, ובאחרים - ישב בעמדות והשיב אש.

בשנת 1941 נישא לאמא, וזה היה אולי אחד האירועים המשמחים הבודדים באותה השנה. באירופה כבר שלטו הגרמנים על עמים רבים ומדינות והתקדמו לעבר מוסקבה, לא לפני שכבשו את אתונה, בלגרד, כרתים, צפון אפריקה, והקימו במרכז אירופה את אושוויץ, קלמנו, טרבלינקה ומיידנק, מהם לא חזרו חברים ומכרים רבים מהילדות. גם הפלמ"ח הוקם באותה השנה כאן בארץ וזו הייתה קרן אור נוספת. כשמלאו לאבא 31 שנה החל בקריירה חדשה: כשרוזבלט התמנה ברביעית לנשיא ארצות הברית, התמנה אבא לרפתן מן השורה. רוזבלט משל רק עוד שנה אחת, אך לאבא נמשכה הקריירה הזאת 33 שנים! ממש בעת ששיחרר את הפרות הראשונות מעמדת החליבה בקיבוץ, עמדו כוחות השחרור בפרברי ורשה, ושיחרור אירופה כבר נראה באופק, אף שהושלם רק שנה אחר כך.

כשמלאו לו 32 שנה והכיר כבר את כל פרותיו בשמותיהן, סיכמו צ'רצ'יל וסטלין ביניהם שעיר מולדתו קרמניץ תהא מעתה בשטח רוסייה, וכך קבעו את גבולות אירופה מחדש. היודעים אתם מה היה מקצועו של אבא בשנת 1946? אולי הקטע הבא ירענן את זיכרונכם: "בחוף קר נורא ונורית אינה רוצה ללבוש סוודר. אני מסביר (לה) שהיא עלולה להתקרר אבל היא מאיימת עליי: 'אם לא תרשה לי לצאת החוצה בלי סוודר - לא אוכל ארוחת ערב'. אני מסכים שלא תאכל ארוחת ערב אם לא תרצה, ובלבד שתלביש סוודר. והיא בן-רגע מתחרטת על סעיפי ההסכם: 'אני כן אוכל ארוחת ערב, אבל אוכל לאט-לאט, וזה ייקח הרבה מאוד זמן'..." עודד, דליה ויורם משחקים בחדר הבובה. עודד סוחב משהו מיורם ובורח. דליה רוצה לזכות מן ההפקר, רודפת אחריו ואומרת: "אתה יודע, עודד, כשגונבים משהו, צריך להתחלק בזה, אחרת אני אגנוב את זה ממך בלילה, כשתישן". אכן חינוך הילדים נתון "באמת בידי הקיבוץ כולו..." נזכרתם? נכון, בין מקצועותיו מצאנו גם את מקצוע המטפלת, בו עסק בעת שבצרפת עלה דה-גול לכס השלטון, ביפן הטילו האמריקנים את הפצצות האטומיות על הירושימה ונגסאקי ובארץ התערער משהו בביטחון העצמי, לאחר "השבת השחורה". אז מה כבר אמרנו: תלמיד ב"חדר", חניך ב"שומר הצעיר", מדריך בתנועה ובהכשרה. סוגר תיבות של תפוזים, עגלון, רפתן ומטפלת. וזוהי, רבותיי, עדיין רשימה חלקית. כן המשך יבוא...

כאשר לוי אשכול כבר ראש הממשלה, ושניאור זלמן שזר נשיא המדינה, ג'ונסון נשיא ארצות הברית וקוסיגין מדיח את חרושצ'וב ברוסיה, משהו מדגדג לאבא באצבעות, קינאה דקה מפעפעת בו כלפי כל שועי העולם, והוא נענה לראשונה לצו התנועה ויוצא לשליחות כמזכיר האו"ם... סליחה, מזכיר סניף מפ"ם ברמלה. פעילותו הנמרצת מביאה עימה את הדחתו של אחמד בן-בלה באלג'יריה, את מלחמת וייטנאם, את מותו של צ'רצ'יל, את ראשית המהפכה בסין ואת פרס נובל לש"י עגנון.

אך ביוני 1967, כשצופרי האזעקה מבשרים את קצה הסבלנות של כוחותינו בגבולות ופורצת מלחמת ששת הימים, נגדעת הפעילות והוא שב הביתה לרפת. הפרות לא יודעת למה, אבל שמחות...

שנים אחדות אחר כך חוזר הגלגל, ובדיוק כשהוא בשליחות האומה בשנית כמזכיר סניף מפ"ם בנתניה, מפתיעה אותו ואת כולנו מלחמת יום כיפור, ומנחיתה אותו שוב בחזרה לרפת. מקץ שלוש שנים נוספות, והוא כבר "ותיק" בקיבוץ, ובתנועה לא לוקחים יותר סיכונים ולא ישלחו אותו לפעילות במפלגה, הוא נפרד מהרפת ועובר לתעשייה. בתחילה לשלושה חודשי ניסיון על תנאי, שיסתדר בלי הפרות ובלי שעות העבודה הנהדרות של החליבה, ואחר כך באופן קבוע וכן עד היום הזה. מהתעשייה העולם נראה הרבה יותר גדול.

בשנת 1975, כשהקטן מילדיו כבר חייל, נחמה כבר מזמן בירושלים והקיבוץ לא יתמוטט, הוא יוצא לראשונה, יחד עם אימא, לטיול בחו"ל, ארצות הברית.

במהלך השנים מתמנה אבא כרכז או חבר בוועדות שונות בבית – ועדת חברים, ועדת חינוך, ועדת מוסד, מזכירות, אחראי ספרייה ועוד.

ב-1982, קצת אחרי ביקורו של סאדאת בירושלים וחתימת הסכם השלום עם מצרים, יוצא שוב עם אימא לטיול למצרים, נפעם ומתרשם מגדולות העבר ומגדולי המונומנטים בתבל.

ב-1984 קופצים למזרח הרחוק. העולם מתחיל להיות קטן עליהם.

ב-1990 יוצאים למזרח אירופה, אל מחוזות ילדותו של אבא, אל אווירה הדוחה-משהו של אירופה. 55 שנים לאחר שעזב אותה כחלוץ צעיר בדרכו לארץ ישראל, חוזר משם ברגשות מעורבים, עם מזוודה אחת פחות, אל ארצנו הקטנה והמרשימה לא פחות.

כששיבה בשערו וקרחת קטנה מבצבצת על פדחתו, ממשיכות רגליו לדרוך ולמדוד שבילים ברחבי הארץ, במסגרת חוג המטיילים הבלתי נלאה, והוא הולך ומתקרב **לשנת הגבורות**.

וכך, נאספנו כאן היום, הקרובים לך והאוהבים אותך ביותר, בהרים שידעו גבורה לרוב, לציין בחוג המשפחה את הגיעך לגבורות. בדרכך שלך, בצנעה ובנועם הליכות ידעת לתת לנו כל השנים דוגמה למסירות ונאמנות, רוחב לב, הליכה בדרך התבונה, הרחבת אופקים מתמדת ורצון לדעת ולהכיר עוד ועוד.

וכאילו השנים לא השאירו עליך את רישומן אתה צועד בכל שביל, מספין לעבודת יומך, מטפח יחד עם אימא את חלקת אלוהים הקטנה והמיוחדת שלכם, בשיתוף ובהבנה.

לאימא, שהולכת איתך בכל השנים האלה יד ביד, בסבלנות ובאהבה נאמר שזכויות רבות לה במסכת הארוכה והמרתקת שנפרסה כאן, על היותה שותפה בימים הקשים ובימי החסד, שותפות מלאה ויפה, אשר יש בה טעם של עוד ועוד.

מי ייתן ונזכה עוד לחגוג לשניכם יובלות ומועדים ותזכו שניכם לבריאות ולשנים מאושרות ומלאות עשייה והנאה.

מזל טוב וברכות מכל המשפחה האוהבת